

5. Психоконсультаційний напрямок полягає в наданні курсантам та працівникам ОВС інформаційних послуг психологічного характеру для подолання певних професійних труднощів, що перешкоджають професійно-особистісному зростанню. Практичним психологам рекомендовано надавати психологічні послуги правоохоронцям для подолання труднощів в деяких аспектах професійного самовизначення, а саме: мотиваційна, ціннісно-сміслова сфери, система ставлень до себе та до своєї професії.

6. Просвітницький напрямок спрямований на осмислення психологічних чинників професійного самовизначення правоохоронців.

В роботі вищих навчальних закладів системи МВС доцільно проводити з курсовими офіцерами та професорсько-викладацьким складом заняття, спрямовані на практичне використання в навчально-професійній діяльності комплексу психологічних факторів, що сприяють осмисленню психологічних чинників професійного самовизначення курсантів.

П'янківська Л.В.,

старший психолог відділення
психологічного забезпечення відділу
кадрового забезпечення НАВС

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА «ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ» У ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Здоров'я людини відноситься до найбільш складних та актуальних проблем сьогодення. В сучасній науці поняття «здоров'я» не має загальноприйнятого уніфікованого поняття, характеризується багатозначністю і неоднорідністю. Відповідно до визначення, яке було приведене в преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) в 1948 р., здоров'я – це стан людини, якому властиве не тільки відсутність хвороб чи фізичних дефектів, але і повне фізичне, душевне і соціальне благополуччя.

Показники здоров'я розглядають у суспільстві як індикатори благополуччя окремо взятої людини так і суспільства в цілому.

Психологічне здоров'я має широке тлумачення і включає в себе ряд чинників функціонування особистості, в тому числі підпорядковане собі психічне здоров'я особистості. Психологічне здоров'я є суб'єктивний стан благополуччя (ресурсу, стану) людини, який забезпечує оптимальну реалізацію особистих та професійних задач, відповідає вимогам

професійної діяльності та забезпечує високу працездатність та ефективність.

За визначенням ВОЗ, кожен психічно здоровий індивід повинен вміти вирішувати будь-які життєві ситуації з мінімальними конфліктністю, ворожістю і страхом. Тим більше, це стосується працівників органів внутрішніх справ (далі – ОВС). Тому нині існує необхідність розгляду здоров'я особового складу, у тому числі психічного, як однієї з найважливіших складових службової діяльності і визначити пріоритетним напрямом в ОВС та виникає необхідність ставити акцент на зміні відношення до нього.

Відношення до здоров'я – це система індивідуальних, вибіркового зв'язків особистості з різними явищами навколишньої дійсності, що сприяють або, навпаки, загрожують здоров'ю, а також визначають оцінку індивідом власного. Відношення до здоров'я включає в себе усвідомлення і розуміння ролі здоров'я в процесі життєдіяльності, його вплив на соціальну, емоційну і поведінкову сфери життя співробітника.

Відомий вчений М. Амосов говорив ще і про «кількість здоров'я» під яким розумів суму «резервних можливостей» основних систем організму. Сюди окрім основних складових здоров'я (раціональний режим праці і відпочинку, здоровий сон, викорінювання шкідливих звичок, раціональне харчування, оптимальний руховий режим, особиста гігієна, і т. п.) можна віднести і стесостійкість, яка є однією з важливих якостей співробітника ОВС.

Вирішення працівниками ОВС важливих загальнодержавних завдань боротьби із злочинністю, виконання оперативного-службових і виховних профілактичних функцій значно ускладнюються у зв'язку з тривалим процесом формування правової держави, нестабільністю соціально-економічного стану суспільства, що у свою чергу, створює умови постійної підвищеної психоемоційної напруженості в діяльності, необхідності адекватного реагування в умовах дефіциту часу, провокує виникнення розчарування в професії, прояву професійної деформації, невротичних реакцій, різних соматичних захворювань та ін.

Останнім часом в якості одного із симптомів порушення психологічного здоров'я працівників ОВС є синдром «емоційного вигорання». За класифікацією Е. Гюана та А. Дюсара цей синдром можна віднести до «хвороб виснаження».

Основними факторами виникнення синдрому «емоційного вигорання» у співробітників ОВС є:

Екстремальний характер професійної діяльності правоохоронців, тривалі та інтенсивні навантаження є передумовою виникнення у них

станів психічної напруги, фізичного перевантаження та емоційного виснаження.

Надмірно позитивні та іноді нереалістичні очікування відносно можливостей полегшення специфіки роботи (наприклад, укомплектування вакантних посад) – можуть призвести в результаті до почуття безвихідності, коли ці очікування не справджуються.

Особливості службової діяльності вимагають від працівників бути мужніми, відчувати себе необхідними, значимими, цінними, схильними до ризику, при цьому займати “позицію майстра” своєї справи. Їх екзистенціальні потреби задовольняються через професійну ідентичність і тому професійні стреси вони переживають як виклик своїм надіям, цілям, що майже не компенсуються підтримкою зі сторони.

Необмежене коло спілкування з різними верствами населення, самими різними віковими категоріями і професійними групами та різним суспільним статусом. В психологічному плані це значить, що діяльність співробітників повинна бути гнучкою, нестандартною, творчою.

Публічність виконання професійних дій. В одних випадках це дуже сильний емоційний фактор – присутність спостерігачів – сприяє успішному виконанню службових задач, в інших – може викликати дезорганізацію дій працівника, проявлятися в погіршенні самопочуття.

Негативний соціально-психологічний клімат в колективі, конфліктні взаємини (як по вертикалі, так і по горизонталі), відсутність спільних поглядів та інтересів, недовіра та неузгодженість дій між колегами, а також низький авторитет керівника – є джерелом «емоційного вигорання» працівника.

Тривале реформування системи МВС України, постійна невизначеність, недостатнє стимулювання працівників ОВС (належна винагорода за їх працю), як матеріальне, так і моральне (схвалення з боку керівництва, моральна підтримка), нестабільність соціального захисту (пільги, житлові проблеми); вкладення в роботу великих особистісних ресурсів (знання, уміння, навички, прагнення, ідеї і т.п.); недостатнє визнання заслуг співробітника і позитивної їх оцінки – негативно впливають на емоційний стан професіонала.

Зміни в: модальності і якості емоційних станів, пізнавальній сфері, системі відношень до себе, до професійної діяльності та між людьми, а також в соматичному здоров'ї – є стійкі симптоми прояву «емоційного вигорання».

Отже, здоров'я є основним персональним багатством кожної людини. Необхідність брати відповідальність за стан власного здоров'я, благополуччя, можливість обирати власні стратегії для його зміцнення та збереження є найважливішим показником розвитку та реалізації

особистості. Турбота про кожного співробітника, про його стан здоров'я може не лише призупинити процес «вигорання», але і перетворити його на продуктивне «горіння без загасання».

Пампура І.І.,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення діяльності ОВС ДНДІ МВС України

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ У СПІВРОБІТНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

У наш час загальновідомим є той факт, що результати успішності діяльності у будь-якій професії багато в чому залежать від того, чи відповідають індивідуальні особливості конкретної людини умовам і характеру діяльності, що виконується. Адже, саме ступінь цієї відповідності значною мірою і визначає вірогідність ефективного та успішного виконання професійних обов'язків. Слід зазначити, що розуміння значимості відповідності якостей людини вимогам конкретної професії для досягнення найвищої продуктивності праці прийшло не відразу.

Успішність діяльності у будь-якій професії передусім залежить від відповідності індивідуально-типологічних та особистісних якостей конкретної людини вимогам діяльності. Водночас необхідно враховувати вимоги людини до професії, конкретного місця роботи, взаємин в колективі – всього того, що визначає задоволеність працею.

На сучасному етапі розвитку науки виділяють дві основні категорії професійно-важливих якостей – базові та провідні. До провідних відносять ті професійно-важливі якості, що мають тісний зв'язок з результатами фахової діяльності. До базових відносять ті професійно важливі якості, що мають найбільшу кількість внутрішньо-системних зв'язків з іншими якостями, тобто характеризуються найбільшою питомою вагою і, отже, займають центральне місце у всій системі якостей. Прикладом такої якості може слугувати вмотивованість, почуття відповідальності, чесність, порядність – як базові морально-психологічні якості співробітника міліції. Базові якості можуть не виявляти значимих кореляційних зв'язків з параметрами діяльності, проте вони не менш, а нерідко навіть більш важливі для її реалізації. Саме базові професійно-важливі якості є основою для формування підсистем професійно-важливих якостей. Навколо них та на їх базі об'єднуються, структуруються усі інші якості суб'єкта, що необхідні для забезпечення